

Uforløst om samtidsdiagnose

Marthe Schille-Rognmo

universitetslektor, Institutt for helse- og omsorgsfag, UiT Norges arktiske universitet

Interessante kontroverser vises frem, men drøftes ikke videre. Som leser slippes jeg for raskt.

Ole Jacob Madsen

GENERASJON
PRESTASJON

hva er det som feiler oss?

UNIVERSITETSFORLAGET

Ole Jacob Madsen### *Generasjon prestasjon. Hva er det som feiler oss?* Universitetsforlaget, 2018. 240 sider.

«Hva er det som feiler oss?» spør Ole Jacob Madsen i sin nye bok *Generasjon prestasjon*. Gjennom 240 sider tar han oss med på en kontinuerlig dialog mellom sosialfilosofiske samtidsdiagnoser, helse- og sykdomsstatistikk, mediedekning og individuelle fortellinger som illustrerer kompleksiteten i de moderne fenomenene «prestasjonssamfunnet», «generasjon prestasjon» og «flink pike-syndromet».

Madsen mestrer å skrive både godt og lettlest på samme tid. Især vil jeg trekke frem hans eksempelbruk og evne til å krydre teksten med så vel historiske som populærkulturelle referanser. Boken beveger seg fra samfunns- til individnivå, fra historiske linjer til norske tilstander anno 2018. Underveis løfter Madsen frem flere store og viktige tema og kontroverser. Hva skjer når identitetsutvikling blir til et livsprosjekt du selv må ta ansvar for? Hvordan har ungdom det egentlig, og hvordan er det vi snakker om unges livsutfordringer? Kan dette egentlige (i objektiv forstand) i det hele tatt skilles fra samfunnets oppfatning av ungdoms virkelighet? Madsen er også innom spørsmålet om hva som er den vitenskapelige forskningens definerende makt, og hvilken rolle mediasamfunnets rapportering spiller for nåtidens ungdomsdiskurs, før han avslutningsvis ber leseren reflektere over hva denne diskursen sier om oss alle.

FOR SAMVITIGHETSFULL *Generasjon prestasjon* er i overkant samvittighetsfull og balansert, mener anmelder Marthe Schille-Rognmo, som ønsker seg mer av forfatter Ole Jacob Madsens egen stemme. Foto: Fartein Rudjord

Samtidsblikket på ungdommen

Boken innehar kapitler som tar opp spørsmålet om hvordan ungdom egentlig har det, så vel som kapitler hvor temaene omhandler samtidens forståelse, omtale og forhold til unges liv og helse. Da min egen forskningsinteresse er knyttet til ungdomsundersøkelsens samfunnsnivåpåvirkninger, er det

kanskje ikke uventet at de sistnevnte kapitlene er av spesiell interesse. Boken er best i den delen hvor etablerte begrepssett og forståelser utfordres, og hvor paradokser rundt sykdomsklassifikasjoner løftes frem. Spesielt setter jeg pris på bruken av Ian Hackings teorier om looping effects på norske forhold. Looping effects er Hackings begrep for hvordan kategoriserende uttrykk påvirker menneskers selvforståelse og mulighetsrom for sin egen identitetsutvikling. Madsen forsøker å forene dette perspektivet med den verdien diagnostiske begreper har for klinisk praksis. «... vi må betrakte psykologiske begrep som stress, angst og depresjon både som samlebetegnelser på lidelser som kan være nyttige i klinisk behandling, og som meningsbærende myter som mennesker anvender for å forstå sitt liv» (s. 162). Madsens bruk av Hackings perspektiv er særlig vellykket i sammenheng med begrepene flink pike-syndrom og prestasjonssamfunnet. Han gjør det derimot ikke i samme grad overfor Ungdatas kategorier. Boken mangler et fullverdig begrepsapparat for en kritisk analyse av Ungdatas rolle i samtidsblikket på norske ungdommer.

Forfatteren kunne tjent på å kutte noe ned på den innledende sosialfilosofiske utgreiingen. Her er det mange teoretikere som introduseres, men ikke anvendes. Gitt at Madsen drar så store vekslers på Ian Hacking og også støtter seg til Nikolas Rose, to svært Foucault-inspirerte filosofer, er det på den andre siden underlig at Michel Foucault selv er viet liten plass blant moderniseringskritikere som preger den første delen av boken.

I overkant balansert

Det er vanskelig å skulle kritisere enn bok for å være i overkant samvittighetsfull og balansert, men det er likevel det jeg har tenkt å gjøre. Gjennom sitt ønske om å vise frem kompleksiteten i de samfunnsforholdene som påvirker Generasjon prestasjon, inkluderer Madsen et vidt spekter av perspektiver med ulike tilhørende begrepsapparat og underliggende premisser. Vi beveger oss raskt fra historiske til samtidige forhold, fra samfunns- til individnivå og fra lineære til rekursive forståelser av sammenhenger. Dette stiller særlige krav til tekstlig brobygging, og det er ikke alltid like lett å henge med i overgangene. I særdeleshet er dette tydelig mellom kapittel 3 og kapittel 4, hvor vi går fra en fremstilling av modernitetens utvikling til kvalitative intervjuer med skandinaviske tenåringer.

De hyppige sceneskiftene og måten ulike perspektiver stadig er i dialog med hverandre på, er prisverdige, men det er en fare for at det blir for mye og for lite på en og samme tid. Resultatet er at boken har noe uforløst i seg. Jeg sitter igjen og vil rope: «Ja, men fortsett!» Interessante kontroverser vises frem, men drøftes så ikke videre. Som leser slippes jeg for raskt. Jeg ønsker meg mer av Madsens egen stemme. Denne oppfatter jeg som mindre tydelig i Generasjon prestasjon enn den var i Den terapeutiske kultur (2010) og Det er innover vi må gå (2014), men det er kanskje bokens intensjon. Som Madsen selv skriver: «En ambisjon med boken har simpelthen vært å utforske spørsmålet om hvordan unge egentlig har det (...) uten at noen av enkeltkapitlene nødvendigvis innehar nok forklaringskraft alene» (s. 186).